

Розгляд актуальних питань правового регулювання фінансових операцій з метою запобігання корупції

Брийовська Ірина Богданівна¹

Опубліковано	Секція	УДК
30.01.2024	Право	332.2

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14162425>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. У статті розглянуто актуальні питання правового регулювання фінансових операцій, які потребують модернізації задля ефективної боротьби з корупцією. Особливу увагу приділено комплексним підходам до вдосконалення правових норм, впровадженню новітніх цифрових технологій, координації між державними органами та міжнародній співпраці. Такий підхід покликаний не тільки захистити фінансову сферу від зловживань, але й забезпечити стійке економічне зростання завдяки прозорим, уніфікованим та безпечним фінансовим практикам.

Актуальність проблеми посилюється через глобалізацію економічних процесів, що сприяє поширенню транснаціональних корупційних схем і ускладнює їх виявлення та попередження. У відповідь на ці виклики країни активізують міжнародну співпрацю, посилюють регулювання фінансових ринків, вдосконалюють механізми обміну інформацією та впроваджують цифрові технології для моніторингу транзакцій.

Метою даного дослідження є аналіз питань правового регулювання фінансових операцій як ключового інструменту у боротьбі з корупцією. Дослідження спрямоване на визначення основних напрямків вдосконалення законодавства, які дозволять підвищити прозорість фінансових процесів, уніфікувати стандарти регулювання та забезпечити ефективний контроль за дотриманням правових норм. Особлива увага приділяється впровадженню новітніх технологій у моніторинг фінансових транзакцій, міжнародній співпраці та адаптації національних норм до міжнародних антикорупційних стандартів.

Ключові слова: правове регулювання фінансових операцій, аудит, фінансові операції, боротьба з корупцією, відмивання коштів, антикорупційне законодавство фінансовий моніторинг.

Consideration of topical issues of legal regulation of financial transactions with the aim of preventing corruption

Annotation. The article deals with topical issues of legal regulation of financial transactions, which need to be modernized in order to effectively fight corruption. Special attention is paid to complex approaches to the improvement of legal norms, implementation of the latest digital technologies, coordination between state bodies and international cooperation. This approach is designed not only to protect the financial sphere from abuse, but

¹ к.ю.н, доцент кафедри економіко – правових дисциплін, ЗВО «Львівський університет бізнесу та права», ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-1807-613X>

also to ensure sustainable economic growth through transparent, unified and safe financial practices.

The problem of corruption in financial transactions today is one of the most serious challenges for national economies and the global financial order. Corruption schemes in this area lead to significant economic losses, undermine the trust of citizens and businesses in state institutions, disrupt economic stability and contribute to uneven distribution of resources. Corruption in the financial sector usually includes money laundering, fraud with public funds, tax evasion, illegal financial transactions and other offenses that threaten economic security and hinder business development.

The urgency of the problem increases due to the globalization of economic processes, which contributes to the spread of transnational corruption schemes and complicates their detection and prevention. In response to these challenges, countries are intensifying international cooperation, strengthening regulation of financial markets, improving information exchange mechanisms, and implementing digital technologies to monitor transactions.

The purpose of this study is to analyze current issues of legal regulation of financial transactions as a key tool in the fight against corruption. The study is aimed at determining the main directions of improving the legislation, which will increase the transparency of financial processes, unify regulatory standards and ensure effective control over compliance with legal norms. Special attention is paid to the implementation of the latest technologies in the monitoring of financial transactions, international cooperation and adaptation of national norms to international anti-corruption standards.

At the same time, the legal regulation of financial transactions must adapt to new challenges, because without proper coordination, transparent regulatory requirements and modern control tools, the effectiveness of anti-corruption measures is limited. Awareness of the urgency of the problem of corruption in financial transactions prompts the updating of legislation, integration into international anti-corruption standards, and the use of the latest technologies to reduce corruption risks.

Key words: legal regulation of financial transactions, audit, financial transactions, fight against corruption, money laundering, anti-corruption legislation financial monitoring.

Вступ

Сучасний стан економічних відносин і глобалізація фінансових ринків підвищують вимоги до правового регулювання фінансових операцій, особливо з огляду на зростання масштабів корупції у фінансовій сфері. Корупційні ризики залишаються одним із ключових викликів для національних економік, оскільки підривають довіру до фінансових інституцій, гальмують економічний розвиток і сприяють накопиченню незаконного капіталу. Для подолання описаних проблем потрібні системні законодавчі ініціативи та ефективні інструменти контролю, здатні не лише підвищити прозорість фінансових операцій, а й створити умови для своєчасного запобігання корупційним схемам.

Корупція у фінансовій сфері залишається серйозною загрозою економічній стабільності та соціальному розвитку держави, підриваючи довіру до державних інституцій і спричиняючи значні економічні втрати. Сучасні тенденції у розвитку світової економіки, збільшення обсягів транскордонних фінансових операцій та інновації у фінансових технологіях створюють нові виклики для правового регулювання та контролю. Запобігання корупційним схемам у фінансових операціях потребує ефективної системи правових норм, яка відповідала б сучасним потребам, враховувала міжнародні стандарти і сприяла прозорості та підзвітності фінансової діяльності.

Результати

Правове регулювання фінансових операцій є складовою частиною загальної правової системи держави, яке визначає правові норми та принципи, що сприяють організації, здійсненню та контролю за фінансовими процесами. У даному контексті фінансові операції охоплюють широкий спектр дій, пов'язаних із рухом капіталу, розподілом фінансових ресурсів, зобов'язаннями та відповідальністю суб'єктів фінансової діяльності.

До фінансових належать операції, що здійснюються в рамках бюджетного процесу, у сфері оподаткування, кредитування, інвестиційної діяльності, а також діяльність, пов'язана з операціями на фінансових ринках (наприклад, купівля-продаж цінних паперів, обмін валют). Правове регулювання вказаних операцій передбачає чітке визначення прав, обов'язків та відповідальності учасників фінансових відносин.

Основними принципами правового регулювання фінансових операцій є:

- законність, який полягає в тому, що фінансові операції повинні здійснюватися лише у межах правового поля, відповідно до встановлених законодавчих актів.;
- прозорість - забезпечує відкритість фінансових відносин, що важливо для виявлення та запобігання правопорушенням, зокрема корупційним;
- принцип справедливості - передбачає рівність суб'єктів фінансових операцій перед законом і забезпечення балансу інтересів усіх учасників фінансової діяльності.

Правове регулювання фінансових операцій має кілька ключових функцій:

контролююча функція — забезпечує моніторинг та перевірку законності фінансових операцій;

- запобіжна функція — спрямована на попередження правопорушень шляхом створення правових норм, що забороняють певні дії;
- розподільча функція — визначає порядок розподілу фінансових ресурсів у межах економічної системи;
- стимулююча функція — сприяє розвитку економіки та інвестицій через створення сприятливих умов для фінансової діяльності. [1].

При регулюванні фінансових операцій забезпечується ефективний рух фінансових ресурсів, формуються умови для розвитку ринкової економіки, а також створюються правові механізми для боротьби з фінансовими правопорушеннями, зокрема корупцією та ухиленням від оподаткування.

Законодавство і нормативні акти, спрямовані на запобігання корупції, формують основу для ефективного контролю за фінансовими операціями та боротьби з корупцією. Серед основних документів є антикорупційні закони, акти щодо фінансового моніторингу, нормативні акти, що регулюють діяльність податкових і фінансових установ. Законодавство передбачає низку правових заходів, зокрема вимоги щодо прозорості і звітності фінансових операцій, процедури розслідування фінансових правопорушень, а також вимоги до дотримання стандартів фінансової дисципліни. Регулювання фінансових операцій потребує постійного оновлення законодавства у відповідь на нові корупційні виклики, які виникають із розвитком економічних відносин та глобалізації фінансових ринків.

Національні і міжнародні законодавчі ініціативи в боротьбі з корупцією у фінансовій сфері спрямовані на забезпечення прозорості фінансових операцій, попередження незаконних дій з боку фінансових інституцій та відповідальність за порушення. Основними напрямками таких ініціатив є запровадження суворих норм фінансового моніторингу, посилення кримінальної відповідальності за корупційні злочини у фінансовій сфері, а також впровадження обов'язкової звітності для банків та інших фінансових установ. Міжнародні організації, такі як FATF та ОЕСР, розробляють стандарти для запобігання корупції, які стимулюють національні уряди адаптувати законодавство відповідно до світових антикорупційних вимог.

Нормативно-правова база, що регулює фінансову діяльність, зокрема оподаткування, банківську діяльність та бюджетний контроль, відіграє вирішальну роль у забезпеченні фінансової дисципліни та запобіганні корупції. Законодавство у сфері оподаткування встановлює вимоги щодо своєчасності та повноти податкових платежів, що є важливим інструментом для виявлення незаконного використання фінансових ресурсів

З глобалізацією економічних відносин виникає необхідність у міжнародному правовому регулюванні фінансових операцій, яке включає гармонізацію законодавства різних країн у сфері фінансів, сприяння обміну інформацією між національними фінансовими органами, а також реалізацію міжнародних стандартів, таких як міжнародні фінансові правила, антикорупційні ініціативи та боротьба з відмиванням грошей.

Боротьба з корупцією в фінансових секторах є важливою складовою стратегії забезпечення стабільності економічної системи та ефективності державного управління. Враховуючи глобалізацію фінансових операцій, основні напрями боротьби з корупцією повинні включати комплекс заходів, спрямованих на запобігання зловживанням, підвищення прозорості фінансових процесів і забезпечення належного контролю за виконанням фінансових операцій. Міжнародне співробітництво дозволяє ефективно обмінюватися інформацією про фінансові транзакції, здійснювати спільний контроль за їх виконанням і забезпечувати належний рівень відповідальності за порушення.

Однією з основних ініціатив, що сприяють боротьбі з корупцією у фінансових секторах, є нормативно-правові акти, спрямовані на запобігання відмиванню грошей та фінансуванню тероризму (Закон України "Про запобігання корупції"[2], Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення») [3], що є важливими інструментами для забезпечення прозорості фінансових потоків і запобігання зловживанням.

Міжнародні правові акти, такі як рекомендації Фінансової дії групи (FATF) [4], Конвенція ООН проти корупції[5], Конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією[6], а також директиви Європейського Союзу[7], визначають загальні принципи та стандарти регулювання фінансових відносин. Вони встановлюють обов'язкові та рекомендаційні норми, спрямовані на гармонізацію національного законодавства, зокрема у сфері боротьби з відмиванням грошей, фінансуванням тероризму та запобіганням корупції.

Згідно з міжнародними зобов'язаннями, країни інтегрують у національні законодавчі акти положення міжнародних конвенцій, угод та рекомендацій. Гармонізація права забезпечує уніфікацію підходів до регулювання фінансових операцій, що є особливо важливим для глобалізованих ринків. Однак національне право адаптується до місцевих умов, зокрема в контексті боротьби з корупцією, що дозволяє враховувати національні особливості та потреби. Наприклад, країни можуть запроваджувати більш жорсткі обмеження або розширювати вимоги щодо звітності та аудиту залежно від рівня корупційних ризиків.

Взаємодія національного та міжнародного права стикається з низкою викликів, серед яких правова колізія між нормами національного законодавства та міжнародними зобов'язаннями, а також обмеженість ресурсів для адаптації нових міжнародних стандартів. Часто національні закони мають обмежену юрисдикцію, що створює перешкоди для реалізації міжнародних рішень на практиці, особливо в боротьбі з міжнародною корупцією та фінансовими злочинами. У таких випадках для ефективного регулювання необхідна тісна співпраця на рівні правоохоронних і фінансових органів держав.

Співвідношення національного та міжнародного правового регулювання у фінансовій сфері є динамічним процесом, що вимагає постійної адаптації до змін у міжнародних відносинах та національних економічних умовах. Важливою є здатність держав гармонізувати національне законодавство з міжнародними стандартами, зберігаючи при цьому ефективність регулювання та захист інтересів національної економіки.

Інструменти правового контролю фінансових операцій є ключовими для забезпечення стабільності та прозорості у фінансовій сфері, сприяючи зменшенню ризиків корупції, відмивання грошей і інших правопорушень. Основні методи контролю включають заходи, спрямовані на забезпечення дотримання законодавчих норм та стандартів, встановлених національними та міжнародними правовими актами. Такі інструменти забезпечують можливість здійснювати моніторинг фінансових потоків і відстежувати відхилення від нормативів, що дозволяє оперативно реагувати на можливі порушення.

Регуляторне законодавство є основою правового контролю і включає норми, які чітко визначають порядок здійснення фінансових операцій, вимоги до їх прозорості та правила звітності. Це законодавство також встановлює обов'язкові вимоги до учасників фінансових відносин, зокрема щодо запобігання шахрайству та маніпуляціям із фінансовими даними. Наприклад, податкове законодавство вимагає регулярної звітності, що дозволяє контролюючим органам перевіряти відповідність фінансових операцій вимогам закону.

Аудит є одним із основних інструментів правового контролю фінансових операцій, оскільки дозволяє незалежним організаціям перевіряти фінансові звіти підприємств і підтверджувати їхню відповідність законодавчим вимогам. Завдяки аудиту можна виявити факти корупційних або шахрайських дій, а також порушення стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Публікація фінансових звітів є необхідною умовою для забезпечення прозорості у фінансовій сфері, сприяючи підвищенню довіри з боку інвесторів та громадськості. [8].

Фінансовий моніторинг полягає у здійсненні постійного нагляду за фінансовими операціями, що дозволяє виявляти незвичайні або підозрілі транзакції. Моніторинг охоплює аналіз інформації про операції, що мають ознаки ризику, та дозволяє контролюючим органам вчасно виявляти потенційні правопорушення. В Україні, наприклад, вказаний процес регулюється Законом "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом". [3].

Інтернаціоналізація фінансових ринків спричинила потребу у застосуванні міжнародних стандартів, таких як рекомендації Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) [4] та стандарти Міжнародної організації з боротьби з економічними злочинами, які надають рекомендації щодо запобігання корупції, відмиванню грошей та інших фінансових правопорушень, що допомагає уніфікувати правовий контроль в глобальному масштабі.

Інструменти правового контролю фінансових операцій є необхідним елементом для забезпечення належного функціонування фінансової системи держави. Їх використання дозволяє запобігати корупції, забезпечувати прозорість фінансових процесів і посилювати довіру до фінансових інститутів як з боку громадян, так і з боку міжнародних партнерів.

Державні органи, такі як податкові служби, фінансові інспекції та антикорупційні агентства, відіграють важливу роль у нагляді за фінансовими операціями, забезпечуючи законність, прозорість і стабільність фінансової системи, яка спрямована на виявлення і запобігання фінансовим правопорушенням, що безпосередньо впливає на економічну стабільність країни.

Податкові служби є центральними органами у сфері контролю за податковими надходженнями, що здійснюють моніторинг сплати податків та виконання податкових зобов'язань. Їх основні функції включають перевірку податкових звітів, контроль за своєчасністю податкових платежів, а також аналіз фінансових операцій, які можуть свідчити про ухилення від сплати податків або про інші правопорушення. Завдяки заходам податкової служби виявляються невідповідності у фінансовій звітності підприємств і фізичних осіб, що дозволяє запобігати порушенням на ранніх стадіях. [9].

Фінансові інспекції забезпечують дотримання законодавства у фінансовій сфері та здійснюють контроль за рухом фінансових потоків у державному і приватному секторах. Основною метою фінансових інспекцій є запобігання порушенням, пов'язаним з бюджетними витратами, забезпеченням прозорості та ефективності державних закупівель, а також уникнення конфліктів інтересів. Проводиться аудит державних установ і контролюють правильність використання бюджетних коштів, що дозволяє запобігати корупційним схемам і шахрайству з державними фінансами. [10].

Антикорупційні органи виконують функцію забезпечення правопорядку в економічній сфері, зокрема шляхом боротьби з корупцією та відмиванням грошей, допомагають зменшити рівень корупційних практик та відновити довіру суспільства до державних інституцій. Вони здійснюють розслідування підозрілих операцій, аналізують фінансові потоки та ведуть нагляд за фінансовою діяльністю державних посадовців і органів. Крім того, вищезгадані органи часто співпрацюють з міжнародними структурами для уніфікації підходів у протидії корупції та забезпеченні глобальної фінансової стабільності. [11].

Податкові служби, фінансові інспекції та антикорупційні органи використовують сучасні технології для аналізу великих обсягів фінансових даних, що підвищує швидкість і точність виявлення правопорушень.

Корупція у фінансовій сфері є значним викликом для стабільності економічної системи, оскільки вона підриває довіру до державних інститутів, знижує ефективність управління ресурсами та створює негативний інвестиційний клімат. Тому розробка ефективних механізмів виявлення та запобігання корупційним правопорушенням стає важливим завданням для державного регулювання.

Системи моніторингу фінансових потоків є одним із ключових механізмів у протидії корупції, оскільки дозволяють оперативно аналізувати дані про фінансові операції та виявляти аномалії, що можуть свідчити про можливі порушення. Автоматизовані системи аналізу, включаючи алгоритми машинного навчання, дозволяють обробляти великі обсяги даних, виявляючи підозрілі транзакції або непрозорі схеми розподілу коштів.

Законодавче забезпечення є основою для боротьби з корупцією у фінансовій сфері, оскільки воно встановлює правові норми, якими регулюються фінансові операції та визначаються санкції за порушення. Нормативні акти, спрямовані на запобігання корупції, часто включають антикорупційні вимоги до посадовців, обмеження щодо подарунків, звітність про доходи та обмеження щодо участі в певних фінансових операціях. Закони також регулюють питання конфлікту інтересів, що дозволяє уникати ситуацій, у яких посадовці можуть використовувати своє службове становище для особистої вигоди.

У боротьбі з корупційними правопорушеннями особливу роль відіграють спеціалізовані антикорупційні відділи та агентства, які здійснюють розслідування випадків корупції, надають рекомендації щодо підвищення прозорості процесів і займаються інформуванням громадськості про правові наслідки корупційних дій. Державні антикорупційні органи співпрацюють з податковими і фінансовими службами, що дозволяє ефективніше координувати зусилля з метою виявлення корупційних схем і запобігання правопорушенням.

Громадський контроль є важливим додатковим інструментом запобігання корупції, що дозволяє суспільству брати активну участь у моніторингу фінансових операцій. Механізми залучення громадськості можуть включати анонімні канали для повідомлень про корупційні правопорушення, системи захисту для викривачів та можливість доступу до відкритих фінансових звітів. Інформування громадськості та підвищення обізнаності про наслідки корупційних правопорушень створює сприятливе середовище для зменшення випадків корупції та збільшує прозорість фінансових процесів. [12].

Таким чином, боротьба з корупцією у фінансовій сфері потребує комплексного підходу, який включає як законодавчі, так і технологічні заходи. Ефективне застосування зазначених механізмів дозволяє значно знизити рівень корупції, забезпечуючи стабільність фінансової системи та зміцнюючи економічну стійкість держави.

Застосування цифрових технологій є одним із найбільш прогресивних напрямів у сфері фінансового контролю, оскільки ці інструменти підвищують ефективність моніторингу фінансових операцій та забезпечують оперативне виявлення правопорушень. Аналітичні системи, зокрема системи обробки та аналізу великих даних, здатні аналізувати фінансові потоки, виділяючи аномалії та відхилення від звичних моделей, що допомагає вчасно виявляти потенційно підозрілі транзакції, що можуть свідчити про шахрайство, відмивання грошей чи інші правопорушення. Автоматизовані системи перевірок інтегруються з існуючими інформаційними базами, надаючи змогу контролюючим органам відслідковувати зміни у фінансових операціях у реальному часі та сприяти забезпеченню точності перевірок, оскільки виключають людський фактор, мінімізуючи ризики, пов'язані з помилками чи упередженістю.

Системи, що використовують штучний інтелект, забезпечують не лише моніторинг, а й прогнозування можливих правопорушень на основі аналізу історичних даних і поточних фінансових транзакцій. Такі технології дозволяють автоматизувати процеси перевірок та полегшують виявлення складних схем ухилення від оподаткування або відмивання грошей, що забезпечує вищий рівень безпеки у фінансовій сфері. Отже, цифрові інструменти істотно підвищують прозорість фінансових процесів, сприяючи зменшенню корупційних ризиків і зловживань.

Правове регулювання фінансових операцій є важливим компонентом економічної політики держави, що надає можливість запобігати зловживанням та забезпечувати стабільність фінансових ринків. Проте, існує низка проблем, пов'язаних як з постійним розвитком фінансових інструментів, так і з транснаціональною природою фінансових операцій. Однією з ключових проблем є неузгодженість національного та міжнародного законодавства, яка ускладнює регулювання транскордонних фінансових потоків, через що виникають труднощі в обміні інформацією між національними регуляторами, що послаблює контроль за операціями, які здійснюються через міжнародні фінансові структури.

Іншим викликом є стрімкий розвиток цифрових фінансових інструментів, таких як криптовалюти, які функціонують поза традиційними правовими рамками. Відсутність уніфікованих правових норм для їх регулювання створює прогалини, які можуть бути використані для відмивання грошей або ухилення від оподаткування. Питання захисту персональних даних, забезпечення кібербезпеки та відповідності національних правових норм міжнародним стандартам є також значними викликами для державних органів у правовому регулюванні фінансових операцій.

Таким чином, забезпечення ефективного правового контролю фінансових операцій потребує розробки комплексної правової бази, здатної адаптуватися до нових технологічних та економічних реалій.

Наявна законодавча база, що регулює фінансові операції, має низку недоліків, які створюють передумови для корупційних правопорушень. Зокрема, неузгодженість і надмірна складність нормативних актів ускладнюють правозастосування, що відкриває можливості для зловживань. Прогалини та неоднозначності в законодавстві дозволяють окремим суб'єктам обходити вимоги, використовуючи сірі зони правових норм. Крім того, відсутність прозорих механізмів контролю за великими фінансовими потоками та обмеженість антикорупційних заходів на рівні фінансових інституцій створюють додаткові ризики для розвитку корупційних схем.

Система інституційного контролю у фінансовій сфері часто демонструє обмежену ефективність через недостатнє ресурсне забезпечення, відсутність ефективної методології аудиту і контролю, а також неузгодженості у діяльності різних державних органів. Відсутність чіткої координації між податковими службами, фінансовими інспекціями та антикорупційними органами значно ускладнює виявлення і запобігання корупційним правопорушенням. Крім того, фрагментованість даних і недостатній обмін інформацією між органами призводять до того, що деякі підозрілі фінансові операції залишаються поза увагою, а заходи щодо притягнення до відповідальності не є достатньо оперативними та скоординованими.

Процес адаптації національного законодавства до міжнародних стандартів у боротьбі з корупцією супроводжується рядом труднощів, зокрема — різницею в законодавчих традиціях, неоднаковими підходами до визначення і карального регулювання корупційних правопорушень, а також різним рівнем розвитку антикорупційних інституцій в різних країнах. Крім того, міжнародні вимоги до фінансових операцій, такі як стандарти FATF або положення Конвенції ООН проти корупції, можуть вимагати значних змін у правовій системі та перегляду механізмів контролю за фінансовими операціями, що вимагає адаптації та зміни багатьох адміністративних процедур.

Для посилення боротьби з корупцією у фінансовій сфері необхідно здійснити комплексні заходи з вдосконалення правового регулювання. По-перше, варто розробити і прийняти більш чіткі й прозорі нормативні акти, які регулюватимуть основні фінансові операції, забезпечуючи уніфікацію стандартів та уникнення неоднозначностей. По-друге, важливим є створення єдиної інформаційної бази даних, що міститиме відомості про всі фінансові транзакції та дозволить забезпечити оперативний обмін інформацією між державними органами. По-третє, необхідно впровадити новітні цифрові технології, такі як автоматизовані системи для моніторингу та аналізу фінансових потоків, що дозволить підвищити ефективність контролю. Нарешті, слід посилити взаємодію з міжнародними організаціями у сфері обміну інформацією та досвідом, що сприятиме адаптації до міжнародних стандартів та ефективній реалізації антикорупційних ініціатив на національному рівні.

Удосконалення законодавства у сфері регулювання фінансових операцій має вирішальне значення для запобігання корупції та підвищення економічної стабільності. Необхідно розробити більш структуровані та чіткі норми, які забезпечували б прозоре правове регулювання з урахуванням сучасних тенденцій у фінансовій сфері та нових ризиків, пов'язаних із глобалізацією. Оновлення нормативної бази має враховувати рекомендації міжнародних організацій та передбачати регулярний перегляд норм з урахуванням нових видів корупційних схем. Паралельно слід посилити контроль за виконанням законодавчих актів, забезпечивши ресурсну базу та підвищення кваліфікації працівників, що займаються правозастосуванням. Особливо важливими є інструменти, які дозволяють підвищити прозорість транзакцій та сприяють уніфікованому підходу до фінансових процесів.

Міжвідомча координація є ключовим елементом у підвищенні ефективності боротьби з корупцією. Для досягнення цього необхідно впровадити системні заходи для

налагодження тісної взаємодії між державними органами, зокрема податковими службами, фінансовими інспекціями та антикорупційними структурами. Ефективним механізмом може стати створення спільних інформаційних систем та баз даних для обміну інформацією в режимі реального часу, що дозволить своєчасно ідентифікувати підозрілі фінансові операції. Крім того, слід розробити єдині протоколи взаємодії і чітко визначити сфери відповідальності кожного органу, аби уникнути дублювання функцій та зниження ефективності. Запровадження регулярних міжвідомчих нарад та спільних заходів, а також обміну досвідом на національному та міжнародному рівнях сприятиме підвищенню ефективності спільних зусиль у боротьбі з корупцією.

Фінансова обізнаність серед населення та підприємницьких структур є необхідною умовою для зниження ризиків корупції та правопорушень у фінансовій сфері. Освітні програми, спрямовані на підвищення рівня знань у сфері правових вимог та основ фінансової діяльності, можуть сприяти більш відповідальному ставленню до виконання нормативних вимог. Окрім цього, прозорість фінансових операцій, яку можна досягти через розкриття інформації про державні витрати, звітність щодо бюджетних операцій та забезпечення доступу до інформації про ключові аспекти фінансової діяльності, є важливим інструментом у боротьбі з корупцією. Такі заходи підвищують довіру до державних інституцій, зменшують можливості для зловживань і сприяють формуванню культури законності у фінансовій сфері.

Подальший розвиток правового регулювання фінансових операцій спрямований на вдосконалення заходів, що дозволяють ефективно запобігати корупційним діям та зловживанням у фінансовому секторі. Перспективними напрямками є посилення інтеграції національних законодавств з міжнародними антикорупційними стандартами, що забезпечить гармонізацію нормативних актів та сприятиме ефективнішій координації між країнами. Це включає впровадження міжнародних стандартів обміну фінансовою інформацією, автоматизацію процесів для запобігання відмиванню коштів, а також розвиток інструментів правового контролю над транзакціями, які дозволяють відстежувати та аналізувати операції на предмет можливих порушень. Крім того, перспективи розвитку передбачають посилення санкційного механізму, що стимулюватиме дотримання норм через чітку систему відповідальності за правопорушення.

Ефективна боротьба з корупцією у фінансовій сфері вимагає застосування комплексного підходу, який охоплює законодавчі, організаційні, освітні та технологічні заходи. Комплексність підходу полягає в одночасному посиленні правових норм, розвитку інституційної координації та впровадженні інноваційних технологій, що допомагають виявляти порушення на ранніх стадіях. Державні органи, зокрема податкові служби, фінансові інспекції та антикорупційні агентства, мають здійснювати систематичний нагляд за дотриманням законодавчих вимог, а також забезпечувати прозорість фінансових процесів і взаємодію між собою та міжнародними партнерами. Важливим елементом комплексного підходу є підвищення обізнаності серед суб'єктів економічної діяльності щодо фінансових норм і ризиків корупційних дій, що знижує ймовірність навмисних правопорушень та сприяє формуванню культури відповідальності у сфері фінансів.

Висновки

Фінансові операції та їх правове регулювання є важливою складовою загальної правової системи держави, що забезпечує організацію, моніторинг і контроль фінансових потоків. Завдяки чітким законодавчим нормам, фінансове регулювання сприяє законному та прозорому здійсненню фінансових операцій, запобіганню корупційним діям та іншим правопорушенням у фінансовій сфері.

Запобігання корупції у фінансовій сфері є важливим напрямом як на національному, так і на міжнародному рівнях. Державні законодавчі ініціативи, антикорупційні закони, фінансовий моніторинг та обов'язкова звітність для фінансових установ сприяють зменшенню ризиків корупційних злочинів. Міжнародні стандарти, розроблені організаціями, такими як FATF, сприяють гармонізації підходів до боротьби з корупцією та відмиванням грошей. Гармонізація правових норм між країнами сприяє посиленню міжнародного контролю та запобіганню транскордонним фінансовим злочинам.

Інструменти правового контролю забезпечують належний моніторинг і регулювання фінансових операцій, що сприяє стабільності фінансових ринків і зменшенню ризиків корупційних та інших фінансових правопорушень. Належне застосування таких інструментів дозволяє оперативно реагувати на виявлені відхилення та вдосконалювати систему фінансового контролю.

Для ефективного контролю фінансових операцій та зниження корупційних ризиків важливою є гармонізація національного та міжнародного правового регулювання. З урахуванням транснаціональної природи сучасних фінансових відносин та розвитку цифрових технологій, держави стикаються з необхідністю постійної адаптації законодавства для забезпечення належного нагляду та реагування на виклики, такі як відмивання грошей, ухилення від податків та інші зловживання.

Важливим аспектом у побудові ефективної системи фінансового контролю є розробка законодавчих норм, що запобігають конфлікту інтересів та забезпечують звітність. Крім того, громадський контроль та участь суспільства у фінансових процесах через механізми анонімного повідомлення та доступ до відкритих звітів сприяють зменшенню корупційних ризиків.

У боротьбі з корупцією у фінансовій сфері важливо реалізувати багатосторонній підхід, що об'єднує правові, організаційні, технологічні та освітні заходи. Чітке правове регулювання має створити однозначні та прозорі умови для здійснення фінансових операцій. Крім того, слід покращити координацію міждержавних та національних інституцій через створення єдиних баз даних і протоколів взаємодії, що підвищить оперативність виявлення порушень.

Також нагальною є необхідність модернізації фінансової системи з урахуванням міжнародних стандартів та новітніх технологій. Це включає автоматизацію моніторингу транзакцій і впровадження міжнародних інструментів обміну інформацією для відстеження підозрілих операцій. Водночас, освітні програми для підвищення фінансової грамотності серед населення і бізнесу можуть стати основою для формування відповідального ставлення до виконання правових вимог і сприяти зниженню ризиків корупції.

Комплексний підхід, що поєднує правові норми, інституційну співпрацю, технологічні інновації та освітні ініціативи, забезпечить не лише ефективну боротьбу з корупцією, але й посилить довіру до державних інституцій і сприятиме економічній стабільності.

Список використаних джерел

1. Вовченко, Роман Сергійович. "Стан правового регулювання фінансової безпеки банківського сектору економіки України." Вісник Університету банківської справи Національного банку України 3 (2013): 175-180. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/VUbsNbU_2013_3_36.pdf
2. Закон України "Про запобігання корупції"

3. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»),
4. МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЩОДО БОРТЬБИ З ВІДМИВАННЯМ КОШТІВ, ФІНАНСУВАННЯМ ТЕРОРИЗМУ ТА РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЗБРОЇ МАСОВОГО ЗНИЩЕННЯ
рекомендації fatf
https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%A0%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86_.pdf
5. Петрашко, С. Я. "Конвенція ООН проти корупції: універсалізація стандартів у сфері протидії корупції." (2011).
<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/17414/1/%D0%9A%D0%9E%D0%9D%D0%92%D0%95%D0%9D%D0%A6%D0%86%D0%AF%20%D0%9E%D0%9E%D0%9D%20%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%A2%D0%98%20%D0%9A%D0%9E%D0%A0%D0%A3%D0%9F%D0%A6%D0%86%D0%87%20%D0%A3%D0%9D%D0%86%D0%92%D0%95%D0%A0%D0%A1%D0%90%D0%9B%D0%86%D0%97%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%AF%20%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%9D%D0%94%D0%90%D0%A0%D0%A2%D0%86%D0%92%20%D0%A3%20%D0%A1%D0%A4%D0%95%D0%A0%D0%86.pdf>
6. Нуруллаєв, Ількін Садагат огли. "Міжнародно-правове співробітництво в системі Ради Європи у боротьбі з корупцією: монографія." Київ: Алерта (2009).
<https://mydisser.com/dfiles/64457599.doc>
7. Свєрдлова, Юлія Олегівна. "Забезпечення соціальних стандартів добробуту в Європейському Союзі." (2013).
<https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/21219/1/%D0%9E%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE%203.doc>
8. Брунарський, М. Ю. Міжнародні стандарти аудиту. Diss. Тернопіль, ЗУНУ, 2024.
<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/52204/1/%D0%9A%D0%A0%20%D0%91%D1%80%D1%83%D0%BD%D0%B0%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D0%9C..pdf>
9. Вовчок, Інна Ігорівна. "Податковий контроль у сфері податку на додану вартість." (2016).
http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/23513/1/%D0%9A%D1%83%D1%80%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%92%D0%BE%D0%B2%D1%87%D0%BE%D0%BA.pdf
10. Власюк, Я. Б. Облік, аналіз та аудит цільового фінансування та цільових надходжень. Diss. 2021.
<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/44039/1/%D0%9E%D0%9F%D0%97%D0%B7%D0%BC-21%20%D0%92%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%8E%D0%BA%20%D0%AF.%D0%91.%20%D0%9E%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BA.pdf>
11. Топчій, Василь, Вікторія Шкелебей, and Тетяна Супрун. "Публічно-правова протидія корупції: навчальний посібник." (2016).
https://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/123456789/17379/5/Topchii_Publichno-pravova_protydiia_koruptsii_navchalnyi_posibnyk.pdf
12. Заболоцька, Єлизавета. "Комунікації органів публічної влади з громадськістю: громадський контроль у сфері боротьби з корупцією." (2024).
http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/6602/1/2024_Zabolotska_281_%D0%91%D0%B0%D0%BA.pdf